

Barneoppdragelsens år

TEKST

Magne RaundalenPUBLISERT 1. desember 2005

I flere afrikanske samfunn som jeg har besøkt, hadde de ikke tidsregning i vanlig forstand, men de hadde referanser til spesielle hendelser som hadde gitt året et navn, for eksempel den gode kornhøstens år, den store stormens år og gresshoppeåret. Om jeg som barnepsykolog skulle gi det året som nå går mot slutten, et navn, måtte det bli som i overskriften: Barneoppdragelsens år. Og det passet jo bra at det året inntraff nettopp nå i 2005, når vi på mange hold markerer at det er hundre år siden Åse Gruda Skard ble født (2.12.1905). Hun kunne meget gjerne utnevnes til den nye barneoppdragelsens mor.

Kampen mot hardheten

Det nye i hennes tenkemåte var jo ikke aldeles nytt, det var hun den første til å påpeke gjennom de lysende, historiske perspektiver hun ga oss. Det nye var likevel hennes definitive farvel til den altoverskyggende lydighetsoppdragelsen, og at kampen mot hardheten i omgangen med barn skulle forankres i barnepsykologien. Den skulle begrunnes og utformes med referanse til frammarsjen av vitenskapen om barns vekst og utvikling. Et slikt program i fagets navn krever ærlighet og ydmykhet. Her som på mange andre felter var Åse et eksempel til etterfølgelse. Hun understreket jevnlig at vi vet altfor lite til å ha bastante meninger, og en del av det vi mener at vi vet, er motstridende. I tillegg farges vår framstilling og formidling av våre egne verdier, synsmåter, fordommer og populære strømninger i tiden.

Farlig taushet

For å demme opp mot at vi skal bli dratt med av den sistnevnte flodbølgen, har man lansert begrepet «politisk korrekt» som skjellsord og «politisk ukorrekt» som honnørord. Dette har fått slike dimensjoner at det er i ferd med å bli politisk korrekt å være politisk ukorrekt. Begrepene er derfor kun egnet til selvvalgt villfarelse. Hva har dette med vårt tema å gjøre? Meget. Villedende, ufaglige og farlige utsagn om barn og barneoppdragelse har fått positiv status utelukkende i kraft av at de tilfredsstiller kravet til å være ukorrekte, inkludert her Tor Erling Staffs livsfarlige og evinnelige ufarliggjøring og bagatellisering av seksuelle overgrep mot barn! Mye av det som bejubles av dressurpreget i de såkalte nanny-seriene om barneoppdragelse, har sin politiske ukorrekthet som eneste positive kriterium. En ting er i alle fall sikkert, og det er at faglig taushet når offentlig korreksjon virkelig er på sin plass, den kan aldri bli korrekt. Og nå har jeg gjeninnsatt ordenes vikelige mening.

Nanny på norsk

I barneoppdragelsens år er altså ordet Nanny blitt norsk. Det behøvdde ikke vi barnepsykologer bry oss så mye om dersom de ikke hadde påberopt seg vårt fagområde som den legitimerende plattform. Selv må jeg innrømme at jeg ikke har maktet å følge godt nok med på det som har skjedd på TV, og må derfor være meget forsiktig med mine utsagn. Først vil jeg si i Åse Gruda Skards ånd at det er svært positivt at sentrale temaer i barneoppdragelsen blir et nasjonalt samtaleemne. Og når Åse i 1960 har tro på foreldrenes evne til å orientere seg og tåle motstridende kunnskap for så å velge selv, er ikke jeg i posisjon til å påstå at de ikke er verdige en slik positiv vurdering over førti år etterpå. Dessuten er jeg av den oppfatning, særlig når det gjelder viktige og alvorlige spørsmål man skal ta stilling til, at en viss usikkerhet hos foreldrene absolutt er barnas venn. I alle fall ville jeg som barn ha fryktet de skråsikre mer enn de søkende.

Samtale med Åse

Hva ville Åse ha sagt? Siden jeg fortsatt fører samtaler med henne tjue år etter, kan jeg gjengi hvordan jeg tenker meg at vi hadde snakket sammen om barneoppdragelsens år:

1. Du var jo den første som tok mediene i bruk for å formidle faglige råd til foreldre, og mot slutten også fjernsynet, nå gjør alle det. Hva synes du om det som nå skjer?
2. Det er sjølsagt mye positivt i at barneoppdragelsen er på dagsordenen. Men du skal være klar over at de mest fortvila kan bli frista av de farligste og mest lettvinne rådene.
3. En av våre fremste hjerneforskere har nylig sagt at barna ikke trenger en ny hjerne, men hjernen deres trenger en ny barneoppdragelse, hva tenker du om det?
4. Det er jeg helt enig i, men når det er sagt, så må vi passe oss for at opptattheten av sjølve barneoppdragelsen kommer til å overskygge alle de sterke faktorene der ute i samfunnet. Det at foreldrene blir bedre og gjør meir fornuftige ting der heime med ungene sine, kan ikke fritta oss for at vi heile tida er opptatt av det som skjer i miljøet rundt barnet og familien. Og da tenker jeg på miljøet i videste forstand. Om vi legger all vekt på barneoppdragelsen, kan vi komme til å velte ansvaret for mange uheldige samfunnsfaktorer over på barna.

Neste: Barnebeskyttelsens år

Heldigvis kan jeg svare Åse med at Barneombudet minnet oss om samfunnets ansvar, inkludert offentlige overgrep mot barn, i avslutningsforedraget på Universitetets og Psykologforeningens minnesamvær for hennes hundrårsdag. Jeg kan tilføye at han vil at barneoppdragelsens år skal etterfølges av barnebeskyttelsens år.

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 42, nummer 12, 2005, side 1089-1090

TEKST

Magne Raundalen

